

Předčasně ukončená pěstounská péče

Selhává pěstounská péče v České republice?

Stručné shrnutí



PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ (SELHÁVÁNÍ) PĚSTOUNSKÉ PÉČE SLOVO ÚVODEM

Za selhání pěstounské péče považujeme situaci, kdy je rozhodnutím soudu předčasně ukončen výkon pěstounské péče.

Pěstounská péče má v České republice dlouholetou tradici, začala fungovat již v období první republiky.

Aktuálně vyrůstá u pěstounů v České republice více než 15 tisíc dětí (včetně poručenství a osobní péče poručníka), zatímco ve všech zařízeních ústavní péče žije dohromady méně než 8 tisíc dětí.

Ne všichni však s tímto směřováním péče o ohrožené děti souzní. Systém péče o ohrožené děti založený na silném důrazu na PP na úkor péče ústavní podle kritiků selhává.

Analýzy a výzkumy k tomuto tématu až na výjimky neexistují. Proto jsme se rozhodli realizovat rozsáhlé šetření mezi orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD) zaměřené právě na otázku předčasného ukončení pěstounské péče.

Díky spolupráci ze strany OSPOD se nám podařilo získat údaje o téměř 400 dětech z 10 krajů České republiky, v jejichž případech došlo převážně v letech 2016 až 2018 k předčasnému ukončení pěstounské péče, dále o 39 dětech, které byly přemístěny z pěstounské péče na přechodnou dobu (PPPD) do ústavní péče, protože se pro ně nepodařilo nalézt jinou alternativu dlouhodobého umístění, a o 68 dětech ze 7 krajů, které zažily opakované přemísťování.

Podrobné výstupy z celého výzkumu naleznete ve Výzkumné zprávě Předčasně ukončená pěstounská péče na našich stránkách: www.wearelumos.org/vyzkumy/

Zde představujeme stručný souhrn nejdůležitějších zjištění a našich doporučení.

Z oponentských posudků:

„Po důkladném prostudování Zprávy jsem nenašla žádné chyby v metodách výzkumu ani nelze zpochybnit zdroje dat. **Výsledky výzkumu považuji za relevantní a validní. Lze se o ně spolehlivě opírat při rozhodování na všech úrovních, od rozhodování o konkrétním dítěti po rozhodování o koncepci péče o ohrožené děti.**“

doc. PhDr. Ing. Hana Konečná, Ph.D., Zdravotně sociální fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích
(výňatek z oponentského posudku)

„Výzkumná zpráva je precizním zmapováním situace v oblasti pěstounské péče v ČR. **V současné chvíli neexistuje žádný jiný dostupný materiál, který by komplexně, v takovém rozsahu a hloubce analyzoval stav pěstounské péče v naší zemi.**“

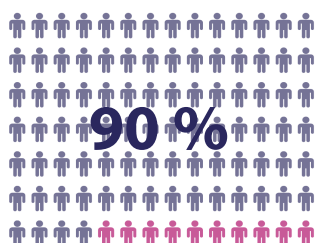
Mgr. Tereza Landová, vedoucí sociální pracovnice, Středisko náhradní rodinné péče
(výňatek z oponentského posudku)

Mezinárodní organizace Lumos se zaměřuje na změnu systému péče o ohrožené děti. Jejím hlavním posláním je přispět ke změně systému péče o ohrožené děti tak, aby každé dítě mohlo vyrůst v rodinném prostředí. Lumos se zaměřuje především na prevenci odebrání dětí z rodin a podporuje úřady při rozvoji komunitních služeb pro biologické rodiny a při rozvoji náhradní rodinné péče.
www.wearelumos.org

PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ (SELHÁVÁNÍ) PĚSTOUNSKÉ PÉČE

HLAVNÍ ZJIŠTĚNÍ

Za selhání pěstounské péče považujeme situaci, kdy je rozhodnutím soudu předčasně ukončen výkon pěstounské péče.



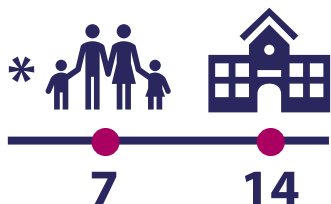
1 9 z 10 UMÍSTĚNÍ DO PĚSTOUNSKÉ PÉČE DOPADNE DOBŘE

90 % dětí v dlouhodobé pěstounské péči a 97 % v pěstounské péči na přechodnou dobu nezažije selhání péče. Pobyt v péči zpravidla končí návratem do rodiny, adopcí nebo zletilostí.



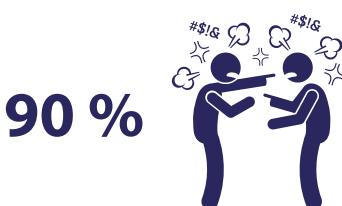
2 KAŽDOROČNĚ JE UKONČENA PÉČE O 2 000 DĚTÍ, 150 AŽ 200 Z TOHO KONČÍ KVŮLI SELHÁNÍ

Oficiální statistiky nesledují počet dětí, v jejichž případě dojde k selhání pěstounské péče. Na základě našeho průzkumu odhadujeme, že dlouho-dobá pěstounská péče selhává v případě přibližně 150 až 200 dětí ročně, přechodná pěstounská péče v případě přibližně 15 dětí ročně.



3 K SELHÁNÍ NEJČASTĚJI DOCHÁZÍ PO 7 LETECH V PÉČI, KDYŽ JE DĚTEM 13-14 LET

Dvě ze tří dětí jsou v případě selhání (dlouhodobé) pěstounské péče přemístěny do ústavní péče. Průměrný věk umístění do pěstounské péče je 7 let, délka pobytu taktéž 6-7 let a věk při selhání pěstounské péče 13-14 let.



4 HLAVNÍM DŮVODEM JE CHOVÁNÍ DÍTĚTE A PROBLÉMY VE VZTAHU DÍTĚTE S PĚSTOUNY

Nejčastějším důvodem selhání je chování dítěte, jeho neovládání ze strany pěstounů, vztahy s pěstouny, problémy ve škole či rizikové chování. Zanedbání se vyskytlo v 29 % případů selhání, týrání 13 %.



5 PŘESOUVÁNÍ DĚTÍ Z JEDNÉ PĚSTOUNSKÉ RODINY DO DRUHÉ SE DĚJE VÝJIMEČNĚ

V souvislosti s rozvojem pěstounské péče se objevují tvrzení, že čím dál častěji dochází k přemísťování dětí z jedné pěstounské rodiny do druhé. Výzkum ukázal, že opakované přesuny mezi (dlouhodobými) pěstouny se téměř nevyskytují. Pokud děti opakovaně mění umístění, zpravidla jde o přesuny mezi zařízeními ústavní péče, nebo o přesun z pěstounské do ústavní péče, nikoli o opakované přesouvání

PŘEDČASNÉ UKONČOVÁNÍ (SELHÁVÁNÍ) PĚSTOUNSKÉ PÉČE

HLAVNÍ DOPORUČENÍ

Za selhání pěstounské péče považujeme situaci, kdy je rozhodnutím soudu předčasně ukončen výkon pěstounské péče.

I když počet případů předčasného ukončení pěstounské péče je relativně nízký, není možné zapomínat, že se jedná o osudy dětí, kterým se stát snažil zajistit stabilní prostředí v náhradní rodině, když v té své vyrůstat z nejrůznějších důvodů nemohly, k čemuž je mimo jiné zavázán Úmluvou o právech dítěte. Zkušenost v podobě selhání pěstounské péče je další těžkou ránou do života těchto dětí.

Rozsah i dopady problému je možné výrazně snížit, pokud se budou aktéři systému NRP (MPSV, krajské úřady, obecní úřady obce s rozšířenou působností, doprovázející organizace, soudy) řídit následujícími doporučeními:

- 1 Posílit prevenci umísťování dětí mimo rodinu**
- 2 Zintenzivnit vyhledávání pěstounů**
- 3 Zlepšit kvalitu přípravy a odborného posuzování u zprostředkované NRP**
- 4 Zavést odborné posuzování u nezprostředkované NRP**
- 5 Zlepšit kvalitu párování**
- 6 Zlepšit podporu pěstounských rodin ze strany doprovázejících organizací a sjednotit kvalitu doprovázení pěstounských rodin**
- 7 Zlepšit kvalitu kontroly výkonu pěstounské péče**
- 8 Standardizovat vzdělávání náhradních rodičů**
- 9 Podpořit vznik a rozvoj komunitních služeb pro pěstouny**
- 10 Zavést povinnou evidenci údajů o předčasně ukončené dlouhodobé PP a PPPD**
- 11 Revidovat případy předčasného ukončení náhradní rodinné péče**
- 12 Posílit spolupráci a vyjasnit role jednotlivých aktérů v systému péče o ohrožené děti**
- 13 Zavést více druhů pěstounské péče či specializovanou PP či PPPD**

Doporučení jsou podrobně rozpracována v celém textu Výzkumné zprávy, který je dostupný na www.wearelumos.org/vyzkumy/.